

Symptomy ryzyka dysleksji charakterystyczne dla dzieci wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym według M. Bogdanowicz (2003, 2005):

motoryka duża		
3-5 lat	6-7 lat	7-10 lat
<ul style="list-style-type: none"> • niska sprawność ruchowa: dziecko słabo biega i skacze; • trudności z utrzymaniem równowagi (chodzenie po linii); • trudności z nauką jazdy na rowerze trzykołowym czy hulajnodze 	<ul style="list-style-type: none"> • obniżona sprawność ruchowa: dziecko słabo biega i skacze; • trudności z wykonywaniem ćwiczeń równoważnych (stanie na jednej nodze, chodzenie po linii) i z nauką jazdy na rowerze czy hulajnodze 	<ul style="list-style-type: none"> • mała sprawność ruchowa całego ciała; • dziecko ma trudności z nauczeniem się jazdy na dwukołowym rowerze, wrotkach, łyżwach, nartach; • dziecko niechętnie uczestniczy w zabawach ruchowych i lekcjach wf, np. może mieć trudności z wykonaniem układów gimnastycznych;

motoryka mała		
3-5 lat	6-7 lat	7-10 lat
<ul style="list-style-type: none"> • niska sprawność ruchowa rąk, dziecko ma trudności z sznurowaniem butów, zapinaniem guzików; • trudności z nawlekaniem koralików na sznurek; 	<ul style="list-style-type: none"> • niska sprawność manualna: dziecko ma trudności z zawiązywaniem sznurowadeł, zapinaniem guzików, • trudności w posługiwaniu się nożyczkami; • trudności z nabyciem właściwych nawyków ruchowych min. prawidłowego trzymania przyboru do rysowania: zbyt mocno przyciska narzędzia pisarskie, ręka szybko się męczy, wolno kreśli szlaczki 	<ul style="list-style-type: none"> • obniżona sprawność ruchowa rąk; • nieopanowane w pełni czynności samoobsługowe związane z ubieraniem się, myciem i jedzeniem; • trudności z używaniem nożyczek;

funkcje słuchowo-językowe		
3-5 lat	6-7 lat	7-10 lat
<ul style="list-style-type: none"> • opóźniony rozwój mowy • mały zasób słownictwa • wadliwa artykulacja głosek; • częste przekręcanie słów neologizmy; • trudności z zapamiętywaniem wierszyków, piosenek; • trudność z zapamiętywaniem i przypominaniem nazw, zwłaszcza sekwencji nazw: pory roku, pory dnia; • trudności z rozpoznawaniem rymów i aliteracji 	<ul style="list-style-type: none"> • wadliwa wymowa, częste przekręcanie trudnych wyrazów (przestawianie głosek i sylab), błędy gramatyczne; • trudności z zapamiętywaniem wiersza, piosenki, więcej niż jednego polecenia w tym samym czasie; • trudność z zapamiętywaniem nazw, trudność z zapamiętywaniem materiału uszeregowanego w serie i sekwencje (nazwy dni tygodnia, pór roku, kolejnych posiłków, szeregi 4-cyfrowe); • trudności z poprawnym używaniem wyrażenia przyimkowych, opisujących stosunki przestrzenne: nad-pod, za-przed, wewnątrz-na zewnątrz; • trudności z różnicowaniem i identyfikowaniem dźwięków mowy - głosek (słuch fonemowy), przy porównywaniu paronimów (np.: góra-kura); • trudności z wydzieleniem sylab i 	<ul style="list-style-type: none"> • trudności z zapamiętywaniem (np. tabliczki mnożenia, wierszy), szczególnie sekwencji (np. nazwy miesięcy, litery w alfabecie); • wadliwa wymowa, przekręcanie złożonych wyrazów, używanie sformułowań niepoprawnych pod względem gramatycznym; • trudności z poprawnym używaniem wyrażenia przyimkowych, opisujących stosunki przestrzenne: nad-pod, za-przed, wewnątrz-na zewnątrz; • wadliwa wymowa, częste przekręcanie trudnych wyrazów (przestawianie głosek i sylab, asymilacje głosek, np. SOSA lub SZOSZA), błędy gramatyczne; • trudności z pamięcią fonologiczną, sekwencyjną: zapamiętywaniem wiersza, piosenki, więcej niż jednego polecenia w tym samym czasie; trudność z zapamiętywaniem nazw, mylenie nazw zbliżonych fonetycznie; trudność z zapamiętywaniem materiału uszeregowanego w serie i sekwencje, jak nazwy dni tygodnia, pór roku, nazwy

	głosek ze słów, ich syntetyzowaniem (zaburzenia analizy i syntezy głoskowej i sylabowej)	miesięcy; • trudności z nazywaniem i zapamiętaniem liter alfabetu, cyfr, powtarzaniem z pamięci szeregu słów oraz szeregów cyfrowych (złożonych z pięciu cyfr); • trudności z szybkim wymianianiem nazw np. wszystkich znanych owoców, szeregu słów; • wolne tempo nazywania szeregu prostych obrazków; • trudności z zapamiętaniem tabliczki mnożenia
--	--	--

koordynacja wzrokowo-ruchowa		
3-5 lat	6-7 lat	7-10 lat
<ul style="list-style-type: none"> • trudności z budowaniem z klocków; • niechęć do rysowania; • dziecko nie potrafi narysować koła (3 rż) kwadratu i krzyża (4 rż) trójkąta i kwadratu opartego na kącie (5rż) 	<ul style="list-style-type: none"> • trudności z rzucaniem i chwytem piłki; • trudności z rysowaniem szlaczków i odtwarzaniem złożonych figur geometrycznych 	<ul style="list-style-type: none"> • trudności z rzucaniem piłki do celu i chwytem; • dziecko brzydko, niechętnie rysuje, nie mieści się w liniaturze, zagina „ośle uszy”, zbyt mocno przyciska ołówek, długopis, ręka szybko się męczy, pisze wolno; • trudności z rysowaniem szlaczków, odtwarzaniem złożonych figur geometrycznych

funkcje wzrokowe		
3-5 lat	6-7 lat	7-10 lat
<ul style="list-style-type: none"> • trudności w składaniu obrazków według wzoru - układanie puzzli i mozaiki; • nieporadność w rysowaniu - rysunki są bogate treściowo i ubogie w formie; 	<ul style="list-style-type: none"> • trudności z wyróżnianiem elementów z całości, a także z ich syntetyzowaniem w całość, np. podczas budowania konstrukcji z klocków, układania mozaiki - według wzoru; • trudności z wyodrębnianiem szczegółów różniących dwa obrazki; • trudności z odróżnianiem kształtów podobnych np. figur geometrycznych, liter m-n- u, l-t-l oraz p-b-d-g; 	<ul style="list-style-type: none"> • trudności z wyróżnianiem elementów z całości, a także z ich syntetyzowaniem w całość, na przykład podczas układania mozaiki według wzoru; • trudności z wyodrębnianiem szczegółów różniących dwa obrazki, z odróżnianiem kształtów podobnych (np. figur geometrycznych, liter m-n, l-t-l) lub identycznych, lecz inaczej położonych w przestrzeni (np. liter p-b-d);

orientacja w czasie	
6-7 lat	7-10 lat
<ul style="list-style-type: none"> • trudności w orientacji w czasie, np. z określaniem pory roku, pory dnia, godziny na zegarze 	<ul style="list-style-type: none"> • trudności w orientacji w czasie, np. z określaniem pory roku, godziny na zegarze; • mylenie kolejności w wymianianiu nazw miesięcy;
czytanie i pisanie	
6-7 lat (pierwsze próby)	7-10 lat
<ul style="list-style-type: none"> • trudności w początkowej nauce czytania: wolno rozpoznaje litery, czyta bardzo wolno, najczęściej głoskuje i nie zawsze dokonuje syntezy, przekręca wyrazy, odczytuje wyrazy od tyłu (od-do), nie rozumie przeczytanego tekstu • podczas pierwszych prób pisania - pojawia pisanie liter i cyfr (znaków literopodobnych) zwierciadlanie oraz odwzorowywanie wyrazów przez zapisywanie ich od strony prawej do lewej 	<ul style="list-style-type: none"> • trudności w czytaniu: <ul style="list-style-type: none"> - wolne tempo, prymitywna technika (głoskowanie lub sylabizowanie z wtórną syntezą słowa), ale mało błędów; - bardzo szybko czyta, lecz popełnia przy tym wiele błędów; - niewłaściwe i słabe rozumienie przeczytanego tekstu; • trudności z opanowaniem poprawnej pisowni związane z opóźnieniem rozwoju spostrzegania wzrokowego i pamięci

	<p>wzrokowej; trudność z zapamiętaniem kształtu rzadziej występujących liter, o skomplikowanej strukturze (F, H, Ł, G); mylenie liter podobnych pod względem kształtu: l-t-l, m-n; mylenie liter identycznych, lecz inaczej położonych w przestrzeni: p-b-d; popełnianie błędów podczas przepisywania tekstów;</p> <ul style="list-style-type: none"> • trudności z opanowaniem poprawnej pisowni związane z opóźnieniem rozwoju spostrzegania słuchowego dźwięków mowy oraz opóźnieniem pamięci słuchowej i mowy: mylenie liter odpowiadających głoskom podobnym fonetycznie (np. głoski z-s, w-f, d-t, k-g), trudności z zapisywaniem zmiękczeń, mylenie głosek i-j, głosek nosowych ą-om, ę-en, nagminne opuszczanie, dodawanie, przestawianie, podwajanie liter i sylab; pisanie wyrazów bezsensownych; bardzo nasilone trudności podczas pisania ze słuchu (dyktanda);
--	---

lateralizacja		
3-5 lat	6-7 lat	7-10 lat
<ul style="list-style-type: none"> • obserwuje się brak przejawów preferencji jednej ręki 	<ul style="list-style-type: none"> • obserwuje się opóźnienie rozwoju lateralizacji, dziecko jest nadal oburęczne mimo prób ustalenia ręki dominującej; 	<ul style="list-style-type: none"> • utrzymująca się oburęczność;

orientacja w schemacie ciała i przestrzeni		
3-5 lat	6-7 lat	7-10 lat
<ul style="list-style-type: none"> • dziecko ma trudności ze wskazaniem prawej lub lewej ręki; 	<ul style="list-style-type: none"> • dziecko ma trudności z określeniem swoich części ciała, gdy określa je pojęciami: prawe-lewe; • ma trudności ze wskazaniem kierunku na prawo i na lewo od siebie; 	<ul style="list-style-type: none"> • trudność z jednoczesnym wskazywaniem na sobie części ciała i określanie ich terminami: prawe-lewe; • trudności z określeniem położenia przedmiotów względem siebie; • pisanie liter i cyfr zwierciadlanie i/lub zapisywanie wyrazów od strony prawej do lewej;

W oparciu o projekt MEN realizowany w l. 2010 – 2011 w ramach EFS pt. „Podniesienie efektywności kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Materiały szkoleniowe cz. I”, Warszawa 2010 r.,